

1. Millise Eesti mõisa peahoone? Juba 97 aastat tegutseb selles hooldekodu. Nimi on sage küsimus ristsõnades.

2. Mis aasta suveolümpiamängudel on Eesti paiknenud medaliriikide tabelis kõrgeimal, 13. kohal? Eesti võitis neilt mängudelt seitse olümpiamedalit, enamat ei ole meie iseseisev riik seni suutnud.

3. Kes on maalinud selle akvarelli? Ta oli üks eesti tuntumaid bataliste, ilmselt kõige enam Vabadussõda kujutanud kunstnikke. Enamik tema maale hävitati Nõukogude Liidu poolt okupeeritud Eestis. Ta lahkus 1929. aastal Eestist Prahasse, töötas kunstnikuna mitmel pool Euroopa riikides ja USA-s ning asus pärast Teist maailmasõda elama Brasiiliasse, kus 1968. aastal suri.

4. Eesti esimesed presidendivalimised pidid toimuma 1934. aasta kevadel, kuid jäid ära neile eelnenud Konstantin Pätsi ja Johan Laidoneri juhitud sõjaväelise riigipöörde tõttu. Kõik suuremad erakonnad, v.a. Rahvaerakond, olid üles seadnud oma kandidaadid. Põllumeestekogude kandidaat oli Päts ning sotsialistide oma August Rei. Valimiste kindlad favoriidid olid aga vapside ja asunike presidendikandidaadid. Mõlemad olid elukutselt sõjaväelased. Kes olid need kaks meest?

5. See 1889. aastal Viljandimaal sündinud sõjaväelane ja arst oli vastuoluline tegelane. Väidetakse, et Soome kodusõja käigus olevat ta lasknud oma juhitud väeosadel tappa nii naisi, lapsi kui ka voodiravil olevaid patsiente, lisaks ka paar Punase Risti sanitari. Eesti Vabadussõja ajaloos on ta aga tuntud ennekõike eesti soost soome vabatahtlikest koosnenud „Soome Poegade“ rügemendi juhina. Tegutses aktiivselt arstina, aga kaotas oma arstipaberid elu lõpus ebapädevate ravimeetodide tõttu. Kes?

6. Vasakul näete liblikat, kes 2017. aastal valiti ülekaalukalt Eesti rahvusliblikaks. Üks kandidaate oli hääletusel ka teine liblikas, kes sobis hääletusele tänu sini-must-valge-kollastele röövikutele (fotol paremal). Röövikutele meeldib tegutseda talvel lume all. Nende valmikud on hoopiski üleni rohelised. **Nimetage mõlemad liigid.**

7. Eestis näidati esimest korda liikuvaid pilte ehk filmi 1896. aastal Tallinnas. Esimesed filmivõtted toimusid Eestimaal siiski alles õige mitme aasta pärast. 30. aprillil 1908 jäädvustati ühe maa kuninga vahepeatus Tallinna reidil tema teekonnal Peterburgi, kümnekond päeva hiljem oli võimalik seda kinoekraanilt vaadata. Kuningas elas 92-aastaseks ja jõudis Eestisse veel ka 1929. aastal. **Mis riigi valitseja** visiid jäädvustati esimestel filmivõtetel Eestis?
8. **Mis on see eestlastel?** Soomlastel on küsitav talkkuna ja rannasoomlastel myohään, leedulastel maltiniai, poolakatel ja venelastel tolokno ja võrokestel ka tolohkna.
A) Kilu
B) Suitsupääsuke
C) Kama
D) Kapsas
9. 14. jaanuaril 1919 tapeti tartus punaarmee laste poolt krediidikassa keldris üks tuntud ja lugupeetud mees, kelle kodanikunimi oli Paul Kulbusch. **Millega on ta esimese eesti soost isikuna ajalukku läinud?** Sama fakti leiame ka näiteks Karl Suure ja Rembrandti eluloost.
10. Pildil on mees, kelle nime on kandnud Liivalaia tänav Tallinnas, Jakobi tänav Tartus, Kuninga tänav Pärnus, Lossi tänav Viljandis, Ernst Enno tänav Valgas, Virulombi tänav Otepääl jne jne. **Kes?**

11. Kelle ausammas? Ta on Georgi risti nelja järgu, Püha Stanislavi ordeni, Püha Anna ordeni, Georgi mõõga ja postuumselt Vabadusristi kolme järgu kavalier. Kui ta Soomusrongide divisjoni ülemana 27. aprillil 1919 eesliinil surma sai, oli tegemist kõrgeimal ametikohal langenud ohvitseriga Vabadussõjas. Tema ausammas (pildil koos skulptor Roman Haavamäega) jõudis Viljandis Pauluse kiriku ees seista 7 aastat, kuni see 1940. aastal hävitati. Nüüd seisab samal kohal tagasihoidlik mälestuskivi.

12. Mis taimest on jutt? 1913. aastal aretas Julius Aamisepp sordist "Imperaator" eesti sordi "Kalevipoeg", mille saagikus ületas "Imperaatori" 58% võrra. 1922. aastal jätkas Aamisepp oma tööd Jõgeval (Jõgeva Sordikasvandus, hiljem Sordiaretusjaam), kus 1934. aastal said sordiküpseks Kalev ja Kungla. Sordiaretustöö jätkub seal tänaseni, küsitavast taimest on aretatud juba 41 sorti.

13. Film „Detsembrikuumus“ põhineb ajaloolistel sündmustel, kus tegutseb hulk ajaloolisi isikuid, sealhulgas kindralid Ernst Põdder ja Johan Unt, samuti Otto Kuusinen, Grigori Zinovjev, Ella Kingissepp jt. **Mis aasta** detsembrisündmuse filmis kajastatakse?

14. Riia rahuleping sõlmiti Vene SFNV (ka Valgevene NSV nimel) ja Ukraina NSV (ühelt poolt) ning teiselt poolt küsitava riigi vahel 18. märtsil 1921 Riias. Vene delegatsiooni juhtis läbirääkimistel Tartu rahukõnelustelt tuntud Adolf Joffe. Lepinguga määrati kindlaks küsitava riigi idapiir ja reguleeriti küsitava riigi ja Nõukogude vabariikide vahelised majandus-õiguslikud suhted, mille alusel loodi diplomaatilised suhted. Vene SFNV kohustus vastavalt lepingule tasuma sellele riigile aasta jooksul 30 miljonit kuldrubla panuse eest Venemaa majandusse, tagastama sõjatrofeed, kõik teadus- ja kultuuriväärtused. **Mis riigiga on tegu?**

15. „Loomingu“ asutamisaastal 1923 ilmus kokku 8 numbrit 616 leheküljel. Paarisnumbrit 7-8 juhatas sisse uudis- ja murdesõnadest küllastatud poeem „Armastus – surm“. Et lugeja värssidest ikka aru saaks, oli poeet oma üllitise lõppu lisanud sõnaseletuse, kus figureerisid nii tänapäeval tuntud sõnad kui täiesti unarusse vajunudki. **Kes oli luuletaja?**

Sõnade seletus. Joom – jõgisäng; voom – äkiline metsik viha, hoog; lajatama – vastu kajama; rüht – julge, mehelik kehahoid; mald – meelterahu; pard – suur täishabe; kard – kullat või kullalõngust metallkude; ill – tallekene; ilkuma – kahjurõõmsalt parastama; uhm – trots, väljakutsuv julge olek; vird – vägev voolus; ird – lahti olev millestki; tukkama – ajuti seisatama oma tahtmise vastu; ründama – tormama; ang – meelte kitsikus; uljas – julge olek, vahvas; ask – nõidus; viit – teed näitav tulp, tähis; niiste – pirru otsan olev süsi; raiv – meeletu viha; tegoraiv – sarnane, kes tegutseb nagu pöörane; tust – jahu tolm, järelejäänud mustus.

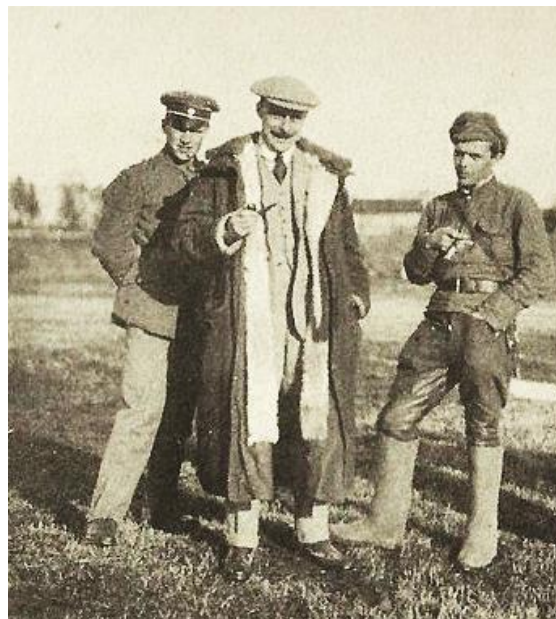

16. Selle mehe büst oli Tartu rahuläbirääkimiste toas. Ta sündis Jõepere mõisa pärisorjast kingsepa Juhani ja toatüdruku Anne pojana. 1833. aastal lõpetas ta keiserliku Tartu ülikooli kolmanda järgu arstina, samal aastal asus ta Võrru tööle linnaarstina. Tema tuntumatest saavutustest me siinkohal ei räägi. **Kes?**

17. Vanim kujutis seda „diplomaatilist tegevust“ tegevatest inimestest pärineb 5. sajandist eKr. Algselt oli tegevuse eesmärgiks näidata rahumeelsust – seda, et tegijad ei kannu relva. 16. sajandil tutvustas „seda“ läänemaailmale maadeavastaja Walter Raleigh. **Mis tegevusest on jutt?**

18. Millega on Eesti ajalukku läinud 18. juuli 1920? Siis hakkas kehtima midagi, mille paikapanekul oli juhtiv osa briti kolonelil Stephen George Tallentsil (pildil keskel).

19. Selle Põhja-Eestis toimunud lahingu asukohale paigaldati 1934. aastal mälestuskivi tekstiga: „Siia maani ja mitte kaugemale. 3.1.1919“. Lahinguga pandi seisma küll punaväelaste katkematu pealetung Tallinna suunal, kuid Eesti vägedel tuli siiski lahingupaigast taanduda. Mõlema osapoole jõudude suurus ületas küll mitmesaja piiri, ent siiski kanti minimaalseid kaotusi (kokku ~10 langenut). 7. jaanuaril 1919 korraldasid eestlased aga eduka vastupealetungi, mille käigus esimesena vabastati Tapa linn ja raudteejaam. **Mis lahing?**

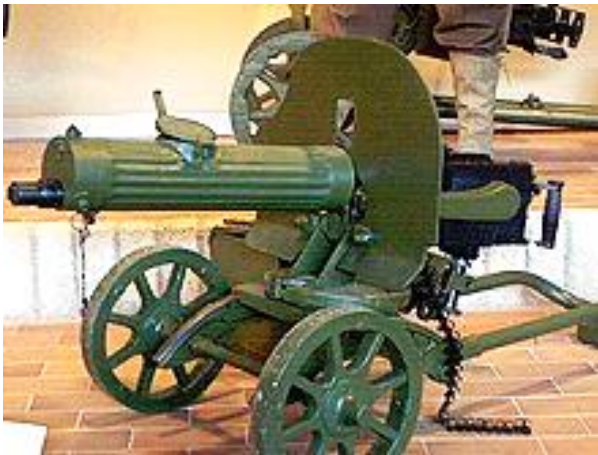
20. Millises Eesti linnas on tehtud see foto? Maja pildi keskel on 1909. aastal ümber ehitatud vanast linaaidast, II ja III korrusel paiknes linna muuseum. Alumisel korrusel tegutses 1928. aastani 3. diviisi õppekompanii. Pärast diviisi üleviimist Tallinna jäid küsitavasse linna 6. ja 9. jalaväepolk, pildil paremal „Elevandi aidas“ paiknes 9. polgu varustuseladu. Majade ees kulgeb Elevandi tänav. Tagapool paistab linna pritsimaja. Kõik need hooned põlesid tühjaks pommirünnakus 22. septembril 1944 ja lammutati maatasa, asemele rajati linna keskväljak.

21. See 1821. aastal asutatud ajaleht kasutas 1959. aastani nime Manchester ***. Ajalehe korrespondent oli kohal ka Tartu rahuläbirääkimiste paiku. Kohaliku ajalehena alustanud ja üleriigilise levikuga ajaleheks kasvanud küsitav hõlmab nüüdseks ka mitmekülgset veebikeskkonda ja dokumentaalse sisuga telesaateid tootvat produktsioonifirmat. Ajaleht esindab sotsiaalliberaalset maailma-vaadet. Ühendkuningriigi 2016. aasta Euroopa Liidu referendumil toetas leht Euroopa Liitu jäämist. **Mis väljaandega on tegu?**

22. 2010. aastal oli Eesti Draamateatri mängukavas Madis Kõivu näidend „Keskmängustrateegia“, mille peaosalisteks olid kaks venda. Vanem vend (1912-2010) kaitses oma doktoritöö ruumist ja ajast üldrelatiivsusteoorias nii saksa kui nõukogude võimu ajal. Noorem vend (1916-1975) on vanemast veel tuntum, isegi niivõrd, et „Eesti Vabariik 100“ kultuuriprogrammi raames valmis temast ballett, kus kuus Estonia balletiartisti kehastasid tema erinevaid seisundeid. **Mis on vendade perekonnanimi?**

23. Pildil on vabadussõjas laialdast kasutust leidnud raskekuulipilduja Maksim. Kuulipildujale on iseloomulik lai ümbris relvatoru ümber. **Mis on selle otstarve?**

24. Mis kuupäev oleks Juliuse kalendri (nn vana kalender) järgi uue kalendri 2. veebruar 2020? Vastake vormis „päev.kuu.aasta“.

25. Selle mütsi nimi on Türgi algupärane. Samuti tuntud inglise keeles kui „astrakhan peruk“ 'astrahani müts'. See on karusnahast müts, mida kannavad mehed kogu Kaukaasias ning samuti oli see XX sajandi esimesel poolel siinmail väga populaarne. Vasakpoolsel pildil on modellideks Tartu rahulepingu osalised Adolf Joffe ja Isidor Gukovski, teine pilt on tänapäeva Usbekistanist. **Kuidas nimetatakse seda mütsi?**

26. 1924. aastal tabas noort Eesti Vabariiki majanduskriis. Eestis oldi 1920ndate algul veendunud, et vana positsioon Venemaa kauba transiidimaana tuleb tagasi ja Eesti tööstustoodete eksport itta käivitub hoogsalt. Just sellepärast panustas valitsus 1920ndate alguses jõuliselt industrialiseerimisele. Peagi järgnes pettumus ja paljutootavana mõjunud transiidivarises kokku 1923. aastal. Taolise usu Eesti tähtsusest transiidimaana andis valitsusele 1920ndate algul toimunud transiidi üks kindel valdkond, mis tõi Eestisse 30-35 miljonit kuldrubla väga lühikese aja jooksul, seoses sellega, et Nõukogude Liit müüs tsaari-Venemaalt päranduseks saadud *** varusid läände. **Mille transiidist on jutt?**

27. Kevadel 2017 tähistati matkapäevaga sajandi möödumist eestlaste asualade ühendamisest ja Eestimaa kontuuri tekkest. Vastava määruse, mis Põhja-Liivimaa kubermangud rahvuslikuks Eestimaa kubermanguks kokku liitis, kinnitas Venemaa ajutine valitsus 1917. aastal. **Kes (pildil) andis Venemaa ajutise valitsuse juhina vastavale kinnitusele allkirja?** Küsitava nime kannab venekeelses kirjapildis ka üks Ukraina suuremaid linnu, mis kunagi on kuulunud Puna-Vene (Червона Русь) nime kandnud haldusüksuse koosseisu.

28. Selle hoone lugu algab 1897. aastaga, mil G. Jelissejev ostis eesti põhjarannikul asuvad maad, talud ja karjamõisa. Ehitusprojekt telliti Riia linnaaedade direktorilt G. Kuphaldtilt. Peahoone juurde kuuluvate muruplatside kujundus aimas järgi renessansiaegseid Rooma aedu. 1934. aastal ostsid tööstusringkonnad kompleksi ja kinkisid selle presidendi suveresidentsiks, kuid juba 13. augustil 1941 süütasid hoone taganevad hävituspataljonlased. **Mis hoone?**

29. **Mida tallavad need kaks ametnikku?**

30. Eestikeelse ülikooli avaaktusel 1. detsembril 1919 kandis Vanemuise teatri direktor ja tolleaegne linnapea Ants Simm ette pühendusluuletuse "Õnnesoov", mis algas järgmiste sõnadega:

*Veel purskab tuld ja suitseb
sõja kuri kraater,
kui valguse uus andja avand
alma mater!*

Kes on luuletuse autor? Temast sai üks prominentsemaid õppejõude 1920-30-ndate ülikoolis.

31. See küla Pihkva oblasti Petseri rajoonis on oluline Tartu rahuläbirääkimiste kontekstis seetõttu, et selle ligiduses toimus vene delegatsiooni rinde ületamine. Külal on ka märkimisväärne ajalugu. Esmakordselt 862. aastal mainitud asula on Venemaa vanimaid. Selle asutajaks olla olnud legendaarne viikingist valitseja Truvor. 1920–1944 kuulus see alevik Eesti Vabariigi Petserimaa koosseisu ja oli samanimelise valla keskus. **Mis asula?**

32. Selle linna arengusse tõi pöörde raudtee avamine: 1887. aastal laia- ja 1896. aastal kitsarööpeline. Linnaelanike arv kasvas 1913. aastaks 16000-ni, linn sai Eestis suuruselt viiendaks. Vabadussõjas oli linn üks soomusrongide tegevuse sõlmpunkte. Pildil on 1911. aastal ehitatud Säde seltsi hoone, seltsi näiteringist kasvas välja kutseline Säde teater, mis tegutses 1949. aastani. Viimase rahvaloenduse andmeil on linn langenud elanike arvult 12. kohale. **Mis linn?**

33. Eestile vabadussõjas appi tulnud inglise sõjalaevad eskaadri ülem admiral Walter Cowan iseloomustas laevandustermineid kasutades seda Eesti ohvitseri järgmiselt: "Tal on ainult kaks käiku - "täiskäik edasi" ja "seis" ning ta kulutas edasi liikumisele palju kütust. Ta kandis alati paksu sinelit, kõhul rippus tal rihma küljes püstol, enamasti hoidis ta käes leivakäärü ja oli sellisena üks omapärane tegelane ning väga kaval ja kartmatu võitleja. Tema taktika seisnes selles, et ta hiilis vaenlasele nii lähedale kui sai ja andis siis väga mitmekesiseid võtteid kasutades hoobi tiivalt". **Kellest on jutt?**

34. Eesti vabadussõda on leidnud kajastust nii kirjanduses kui ka filmikunstis. Peamiseks vabadussõda käsitlevaks ilukirjanduse teoseks võib pidada 1936.a. ilmunud Albert Kivikase romaani "Nimed marmortahvil" ja sellel põhinevat 2002.a. esilinastunud samanimelist mängufilmi. **Milline oli esimene mängufilm**, mis kajastas Eesti vabadussõda? **Nimetage filmi nimi ja režissöör.** Filmi stsenaariumi kirjutas režissöör kolmekesi koos oma abikaasa Aksella ja kirjanikust vennaga.

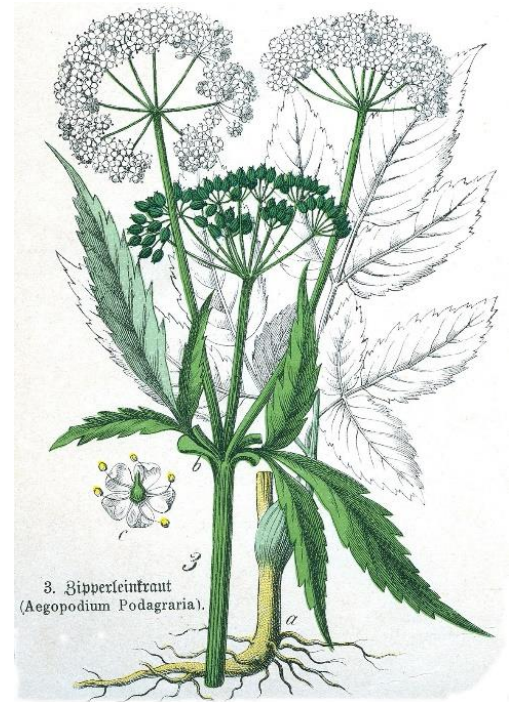
35. Fotol on üks mees koos abikaasaga. Aastal 1919 asus ta esimese isikuna küsitavasse ametisse ja oli sel ametikohal 1925. aastani. Aastail 2000-2012 asus selles ametis esmakordselt naisterahvas, tema eelkäija aga pälvis 2008. aastal Nobeli rahupreemia. **Milline ametikoht?** Ootame täpset vastust.

36. Esimene Eestis asutatud naiskorporatsioon loodi 1920. aastal. Täna on korporatsioon tuntud kui üks prestiižikamaid, kuhu kuuluvad ka näiteks president Kersti Kaljulaid, õiguskantsler Ülle Madise jt. Näete korporatsiooni vappi. **Mis nime kannab see korporatsioon?**

37. Selle sarikaliste sugukonda kuuluva taime lehtede mahl on heaks leevenduseks sääsetorgetele, noored lehed sobivad hästi supi keetmiseks või toorsalatisse. Eestis kasvab samanimelisest perekonnast vaid 1 liik, kuid see-eest laialdaselt, selle ladinakeelne nimi kõlab tõlgituna kitsejalg podagra jaoks (*Aegopodium podagraria*). Vanasti ravitigi selle taime abiga nii podagrat kui reumat. **Mis taim?**

38. **Nimetage Eesti erakond**, kelle konverentsil 10.-11. detsembril 1917 otsustati esimese Eesti parteina ametlikult, et Eesti tuleb kiiremas korras kuulutada iseseisvaks. Üks nende juhtfigure oli Päästekomitee liige Jüri Vilms. Partei moodustati 1917. aastal Eesti Radikaalsotsialistliku Partei ja Peterburi eesti radikaalide poolt, 1932. aastal ühines Eesti Rahvaerakonna ja Kristliku Rahvaerakonnaga ühtseks Rahvuslikuks Keskerakonnaks. Hiljem on küsitava erakonna nimes sisalduvat sõna kasutanud vaid üksainus partei (aastail 1992-2004), kelle esimees Julia Sommer kogus 2018. aasta Riigikogu valimistel 83 häält.

39. Kes oli see eestlane (1912-2014), kes kuni 1998. aastani omas 100% ajalehte Postimees? 1998 müüs ta 92,5% Postimehe, hilisema kontserni Eesti Meedia aktsiatest Norra meediakontsernile Schibsted. Viimased 7,5% müüs ta 2007. aastal. Tema isa on neljal korral juhtinud Eesti valitsust.

40. Kes on see müütiline tegelane ja kes on teda 1948. aastal joonistanud? Kunstniku kohta lisame, et tema loominguhulka kuuluvad ka Eesti Vabariigis aastail 1928-1935 üksteise järel ringlusse lastud 10-, 50-, 5-, 20- ja 100 kroonised rahatähed, kusjuures 5-kroonisel poseeriva kalurina olevat ta kujutanud iseennast. Küsitava koletise jälile aitab ehk jõuda parempoolsel pildil olev isik.

1. Aa mõis
2. 1936
3. Maximilian Maxolly
4. Andres Larka ja Johan Laidoner
5. Hans Kalm
6. pääsusaba ja rohekedrik
7. Roots
8. c) kama
9. pühakuks kuulutamine
10. Viktor Kingissepp
11. Anton Irv
12. kartul
13. 1924
14. Poola
15. Henrik Visnapuu
16. Fr. R. Kreutzwald
17. tervituseks käe surumine
18. Eesti – Läti piir
19. Valkna lahing
20. Pärnu

21. The Guardian
22. Keres (Harald ja Paul)
23. vesijahutus
24. 20. jaanuar 2020
25. papaaha
26. kullatransiit
27. vürst Grigori Lvov
28. Oru loss
29. välitelegraafi generaator
30. Gustav Suits
31. Irboska
32. Valga
33. admiral Johan Pitka
34. Theodor Luts, Noored kotkad
35. Soome president (Kaarlo Juho Ståhlberg)
36. Filiae Patriae
37. naat
38. Eesti Tööerakond
39. Heldur Tõnisson
40. Põhja Konn, Günter Reindorff

Küsimused: Aare Olander, Ants Siim, Tenno Sivadi, Jaan Poska Gümnaasium

